

obseruari, executionique debite demandari; necnon in Provinciis, Civitatibus, Terris, & locis huiusmodi, ac alibi, ubi opus fuerit, publicari, & notificari, necnon contraditores quoslibet, & inobedientes, ac presentibus, & inde pro tempore emanatis proclamatibus, bannimentis, & inhibitionibus quibuscumque non parentes, quacumque appellatione, & subterfugio remotis, auctoritate nostra compescat: ac si ei expediens, & opportunum fore videbitur, legitimis super his habendis servatis processibus, aut etiam simpliciter, & de plano, necnon manu Regia, ac sine strepitu, & figura iudicii, sed sola facti veritate inspecta, illas censuras, & prefatas, ac alias quascumque in eisdem pro tempore subsecutis bannimentis, inhibitionibus, proclamatibus, & prohibitionibus contentas penas incidisse, & incurrisse declarat, easque ab illis exigi, & recuperari faciat, & procuret, sibi in premissis omnibus, & singulis amplam, & omnimodam, dantes, & concedentes facultatem, potestatem, & auctoritatem.

§.6. Ac decernens omnes, & singulos, frumenta, blada, ac legumina, ut prefertur, extrahentes, & alio asportantes, facultates, & licentias ex onerosa, solutionis videlicet exurbationis pecuniarum causa sibi concessas esse allegantes, pretendentes, antequam ipsi illis modo aliquo deinceps ullo unquam tempore uti possint, illas eorum eisdem Vitellio Cardinale, & Camerario verificari debere, ac ad id teneri, & obligatos existere; alioquin ipsis non iustificatis, & per eundem Cardinalem Camerarium non approbatis, eisdem facultates, & licentias, ac illarum vigore, seu pre-textu quascumque per eos frumentorum, bladorum, & leguminum huiusmodi de cetero factas extractiones, & asportationes, nullas, & invalidas, ac de facto, & nulliter, ac prater mentem, & intentionem nostras factas fuisse, & esse, ac personas taliter extrahentes, & asportantes penas prefatas incidisse, & incurrisse, ac ad illarum totalem satisfactionem penitus teneri.

§.7. Non obstantibus premissis, ac quibuscumque Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, necnon statutis, &c. etiam iuramento &c. roboratis, privilegiis quoque, indultis, & literis Apostolicis, Universitatibus, Communitatibus, ac personis, etiam ut prefertur, qualificatis quomodolibet, etiam Motu, scientia, auctoritate, & potestatis plenitudine paribus, etiam consistorialiter, &c. ac alias quomodolibet concessis, &c. quibus omnibus, & singulis illorum omnium veros tenores presentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanens, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§.8. Volumus autem, ut deinceps perpetuis futuris temporibus nulli quorumcumque licentiarum, etiam ex causa onerosa, etiam si propria auctoritate extractio il-

licentias habere pretendentes ex causa onerosa verificent eorum Camerario alioquin eis uti non possint.

Claufula derogatorie.

Licentia extractandi frumenta a Camerario non approbata non valent.

lis permessa sit, concessarum, & concedendarum vigore extractiones granorum, bladorum, & leguminum huiusmodi absque eiusdem Camerarii Cardinalis patentibus desuper concedendis literis, aliquo pacto in toto statu Ecclesiastico facere possint, aut valeant. Alioquin contrafacientes in prefatas penas incidisse, & incurrisse declaramus, & ab eodem Cardinale Camerario declarandos esse decernimus &c.

§.9. Quodque sola presentis Motus proprii signatura sufficiat, & ubique fidem faciat in iudicio, & extra, quacumque regula, seu Constitutione Apostolica contraria non obstantem.

Placet Motu proprio. I.
Datum Romae apud S. Marcum, Idibus Augusti, Anno VI.

Sola signaturae sufficit.

Papa subscr. D. P. An. VI. 13. Augusti.

CXVIII.

Confirmatio gratiarum, & privilegiorum, & facultatis querendi elemosynas, Abbatum, Conventuum, & Fratrum Ordinis S. Antonii Viennen. concessarum, quatenus Concilio Tridentino non adversentur.

De huiusmodi gratiis, & privilegiis vide in Bonif. VIII. Const. XI. In dispositione Tom. III. Par. II. fol. 86.

PIUS PAPA QUARTUS

Ad perpetuam rei memoriam.

EX debito pastoralis officii Nobis, meritis licet imparibus, divina dispositione commissis, circa Monasteriorum, & Hospitalium infirmorum, aliorumque piorum locorum statum prospere dirigendum, infirmosque in suis necessitatibus sublevandum paternae pietatis oculos intendentes, ea, quae pro illorum subventione ab Apostolica Sede emanarunt, quantum (salvis Sanctorum Patrum decretis) Nobis ex alto permittitur, approbationis nostrae subsidio libenter stabilimus, & in his alias disponimus, prout habita temporum ratione, cognitaque miserabilium personarum egestate, conspiciamus in Domino salubriter expedire.

§.1. Sane exhibita Nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Ludovici de Langiaco Abbatis & Conventus Monasterii ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis S. Antonii de S. Antonio, Ordinis S. Augustini Viennen. Dioc. petitio continebat. Quod licet in Concilio Tridentino statutum sit, ut quaestores elemosynarum, eorumque nomen, & usus, deinceps in quibuscumque Christianae Religionis locis penitus aboleantur, nec quaestores ad officium quaestorum huiusmodi exercere, ullatenus admittantur, ipsum tamen Concil. indulgentis, & alias spirituales gratias, quibus non ideo Christiani fideles privandos esse censuit, in posterum per Ordinarios locorum adhibitis duobus de Capitulo debitis temporibus Populo publicandas esse decrevit, dans illi facultatem, etiam elemosynas huiusmodi, atque

Exordium.

Conc. Trid. quatuor prohibuit.

atque oblata sibi caritatis subsidia, nulla prorsus mercede accepta, fideliter colligendi, ut tandem omnes vere intelligant, caelestes hos Ecclesiae thesauros, non ad quantum, sed pietatem exerceri.

Sed Hospitalia S. Antonii elemosynis destituta remanebant, licet pro eis quaererentur absque confessionalium, & indulgentiarum communicatione.

§.2. Et cum Monasterium ipsum, eisque Hospitalia, Praeceptorie, & alia domus per orbem Christianum, longe, lateque dispersa, ad quae miserabiles illa persona horrendo sacri ignis cruciatu correpta recursum passim habere, ibique recipi, alii medicari, & sustentari solent piis fidelium elemosynis, sine quibus apud eorundem hospitalium plurimi pauperes infirmi nutririi non possent, hoc praetextu minime destituta sint, praesertim cum eorum Religiosi sive Ministri plenarias Indulgentias, seu confessionalia nusquam circumferant. Idcirco praefati Ludovicus Abbas, & Conventus humiliter supplicari fecerunt, quatenus sibi, ut necessariis Hospitalium suorum sumptibus sufficere, suoque infirmos alere queant, opportune consulentes, privilegia, facultates, & gratias eisdem Hospitalibus concessas, quae praefato Concilii decreto non adversantur, approbare, ac alias eorum necessitatibus subvenire, de benignitate Apostolica dignemur.

Hic ideo Pontifex quaestorum & indulgentiarum nomen restituit, quatenus Concilio Tridentino non contrarietur, & alias etiam gratias confirmat.

§.3. Nos igitur qui pauperum praesertim infirmorum, languentiumque curam nequaquam abiciendam, sed potius toto pie mentis affectu amplectendam esse censemus: Omnia, & singula privilegia, facultates, indulta, & alias gratias, eisdem Monasterio, & Conventui, suisque Hospitalibus, praepertoris, membris, & aliis dependentiis, & Confraternitatibus, ac eorum Abbati, Conventui, Superioribus, Praepertoribus, Confratribus, & personis per quoscumque Romanos Pontifices Praedecessores nostros, ac Nos, & Sedem praedictam hastenus quomodolibet concessas, literarumque desuper confectarum tenores praesentibus pro sufficienter expressis habentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, eadem privilegia, indulgentias, ac quaestuarii, & alias facultates, ac indulta, aliasque gratias, quae praefato Concilii decreto commode coaptari poterunt, literasque desuper confectas, ad hoc ut illis omnibus, & singulis Monasterium, ac eius Hospitalia, praepertoria, domus, & alia membra dependentiae atque Confraternitates, ac id per praefatum Ludovicum modernum & pro tempore existentem, Abbatem seu Conventum Monasterii huiusmodi, vel personam, seu personas ad id, ab eo, vel ab eis deputatas, ad eorum beneplacitum in scriptis designanda, & specificanda, iuxta ipsius decreti Concilii Tridentini formam, & tenorem ubilibet gentium uti, frui, & gaudere, ipsique fideles indulgentias, & alias Apostolicas gratias sibi propterea concessas consequi libere, & licite possint, quoad ea tantum, quae sunt in usu, & decretis dicti Concilii Tridentini non repugnant, Apostolica auctoritate tenore praesentium confirmamus, approbamus, & innovamus.

§.4. Ac adversus quascumque revocationes, cassationes, suspensiones, & limitationes, etiam per Nos hastenus factas; in pristinum statum restitimus, reponimus, & plenarie iuxta formam dicti Concilii reintegramus, necnon illis perpetuae firmitatis robur adiciamus, ac illa valida & efficacia, suoque plenarios & integros effectus fortiori, ac Monasterio, Hospitalibus, praepertoriis, domibus, Confraternitatibus, & aliis locis, & personis, sic ut praefertur, designandis, & specificandis, ac eorum personis suffragari.

§.5. Et sic per quoscumque locorum Ordinarios, & alios Iudices, & Commissarios quavis auctoritate fungentes, sublati eis, & eorum cuilibet quavis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate iudicari, & definiti debere, ac quicquid fecerit super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter attentari contigerit, irritum & inane decernimus.

§.6. Quocirca Venerab. Fratris Archiepiscopo Casaraugustanen. & Episcopo Venusino, sive eorum in spiritualibus Vicariis, aut Officialibus generalibus, ac dilecto filio Curiae causarum Camera Apostolicae generali Auditori per praesentes committimus & mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum, per se, vel alium, seu alios, praesentes literas, & in eis contenta quaecumque, ubi, & quando opus fuerit, ac quoties pro parte Ludovici, & pro tempore existentis Abbatis, & Conventus praedictorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, eisque in premissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra illos, confirmatione, approbatione, innovatione, restitutione, repositione, reintegracione, & decreto, aliisque praemissis pacifice frui, & gaudere. Non permittentes eos, vel eorum aliquem, seu deputatos suos desuper per quoscumque quomodolibet indebite molestari, perturbari, vel impediri. Contraditores quoslibet & rebelles, per sententias, censuras, & penas Ecclesiasticas, aliaque opportuna juris remedia eadem auctoritate nostra, appellatione postposita, comescendo, ac legitimis super his habendis servatis processibus eisdem censuras, & penas, etiam iteratis vicibus aggravando; invocando etiam ad hoc, si opus sit, auxilium brachii secularis.

§.7. Non obstantibus premissis, ac fel. record. Bonifacii Papae octavi Praedecessoris Nostri de una, & Concilii generalis de duabus dietis, (dummodo quispiam ultra tres dietas praesentium vigore non extrahatur) & quibusvis aliis Apostolicis, ac in Provincialibus, & synodalibus Conciliis editis, generalibus, vel specialibus Constitutionibus, & Ordinationibus, necnon iuramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, ac omnibus illis, quae in literis privilegiorum, facultatum, indultorum, & aliarum gratiarum huiusmodi non obstat concessum fuit, contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus commaniter, vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod

Quicumque suspensiones revo-

Et ita iudicari praecipit.

Executores deputat.

Contrariis derogat.

Transumptis credi jubet, D. P. An. VI. 19. Augusti.

quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem.

§.8. Volumus autem quod transumptis presentium &c.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die 19. Augusti 1565., Pontificatus nostri Anno sexto.

CXIX.

Erectio Civitatis Pie, prope Arcem S. Angeli de Urbe, & privilegia in ea edificantium, ac ad eandem translatio Conventus & Ecclesiae S. Mariae Transpontinae nuncupatae.

PIUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Romanum decet Pontificem Almam Urbem in qua jussu Dei per Vicarium suum Beatum Petrum Apostolorum Principem, Sedes Apostolica ad omnium Christianidelium commoditatem, ac Religionis augmentum immobilis constituta, & copioso tum ejusdem Principis, tum exuberantis illius gloriosi vasis electionis, Coapostoli sui, innumerabiliumque Christi Martyrum Sanctissimorum Sanguine Domino suo consecrata existit, nimirum ut Ecclesiae caput in ea potissimum Civitate foret, quae Principatum Orbis jampridem sibi vendicasset, & ad quam, tamquam supremam Orbis Christiani Metropolim, communemque mortalium omnium patriam, & altricem, magnus undequaque Populi sit concursus; non solum justitia, pietateque moderari, sed etiam ejus Pomerio ad Populum ibi quotidie, Domino benedicente, non mediocriter auferentem recipiendum dilatato, novis subinde vicorum, regionumque additamentis ampliare.

Burgum S. Petri sicutmodum ornavit Leo X. & illud voluit appellari Civitatem Leoninam.

§.1. Cupientes igitur vestigiis fel. rec. Leonis Papae IV. Praed. nostri, qui suburbium, quod Burgum S. Petri vocant, antea per papam Nicolaum III., & alios plerumque Romanos Pontifices, etiam Praedecessores Nostros, juxta praefati Principis Apostolorum Basilicam ad Curialium commoditatem institutum, non mediocriter ordinavit, & ampliavit, illudque suo de nomine Civitatem Leoninam appellavit, inherendo, pro ipsius Urbis decore, & ampliatione novam apud idem suburbium Civitatem construere, Populumque quo libentius ad eam inhabitandam, novisque aedificiis replendam se conferat, & in ea cum omni tranquillitate, & commoditate, aerisque salubritate degere possint, paternis favoribus, & gratiis invitare, post varia, quae in Vaticano, dictaque Leonina Civitate feliciter opera nostra jampridem consurgere noscuntur aedificia.

§.2. Motu proprio, & ex certa scientia

nostra, ac de Apostolica potestatis plenitudine, Omnipotentis Dei gratia per Nos in primis ac hoc supplicibus votis implorata, ad ejus laudem, & gloriam, tractum illum inter vetera Leoninae Civitatis moenia, & Muros, propugnaculaque ab arce S. Angeli ad Palatium Apostolicum per Nos nuper excitata interiacentem, quem etiam, ne ejus incolis repentinae Tyberis inundationes, aerisque intemperies obesse possint, suggesta passim humo in altum elevari, cloacique ad fordes elevandas aptis locis fulciri mandavimus, in Civitatem Piam similiter de nomine nostro nuncupandam, auctoritate Apostolica tenore praesentium perpetuo erigimus, & instituímus.

§.3. Et quoniam omne principium ab ipso Deo summo rerum opifice, civitatumque omnium praeside, atque custode, necnon beata, & gloriosa semperque Virgine Dei Genitrice Maria, par est auspiciari, Conventum ejusdem B. Mariae Transpontinae nuncupatae, Ordinis ipsius S. Mariae de Monte Carmelo, qui in dicta Civitate Leonina olim constructus reperitur, & quem pro fortificatione, struendisque aggeribus Arcis nostrae S. Angeli, & alias ad publicam utilitatem dirui, & solo aequari expedit cum suis Ecclesia, titulo, denominatione, fratribus, & personis, Capellis, Capellanis, Altaribus, Officiis, & beneficiis, necnon cura animarum illi imminente, fonte Baptismali, Sanctorumque Reliquiis, & indulgentiis in ea existentibus, ac fructibus, redditibus, proventibus, juribus, fundationibus, censibus, redditibus, & privilegiis universis, ad eandem Civitatem Piam eisdem auctoritate, & tenore transferimus.

§.4. Ita ut dilecti filii Prior, & fratres illius, in eadem Civitate Pia similem curam animarum, habitatorumque ibi pro tempore degentium, cum omnibus honoribus parochialibus Ecclesiis debitis, solitis, & consuetis, habeant, & exerceant, dictaque habitatores Ecclesiam Conventus translati hujusmodi pro sua parochiali nanciscantur, & recognoscant, parochianique dictae Ecclesiae existant, & nuncupentur. Ac iidem Prior, & Fratres, omnibus, & singulis gratiis, favoribus, exemptionibus, & libertatibus, privilegiis, & indultis quibus alii dictae Civitatis Piae incolae, & habitatores utentur, & quomodolibet gaudebant, similiter uti, & gaudere possint.

§.5. Et insuper, ut devotio, non solum dictorum incolarum, sed etiam totius Populi Romani ad dictam Ecclesiam visitandam, & frequentandam augetur, ultra alias indulgentias, & gratias spirituales illi hastenus concessas, de Omnipotentis Dei misericordia, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum suorum praedictorum auctoritate confisi, universis, & singulis utriusque sexus Christianidelibus vere poenitentibus, & confessis, seu statutis a jure temporibus confitendi propositum habentibus, qui intra decennium proxime futurum annuatim dictam Ecclesiam in singulis Domini Nostri ac ejusdem gloriosissime Virginis Matris fe-

Hic vero Bistifex apud dictum Burgum edificare cepit ad Burgum, quod Civitatem Piam etiam denomi nari mandat.

Conventumque, & Ecclesiam B. Mariae Transpontinae transfert ad Civitatem Piam ex causa hic expressa.

Ejusque Fratribus concessa omnia privilegia in Civitate Piae concessa.

Et eandem Ecclesiam visitantibus &c. indulgentias concedit.

Et novam Ecclesiam edificari jubet.

Et dictam Civitatem Piam, fonte & ludo literario ornari mandat.

Ecclesiasticorum ibi edificiorum privilegia.

festivitatibus, ac etiam qui infra triennium proximum singulis Dominicis diebus antiquam praefatam nondum dirutam, seu post ejus demolitionem noviter construendam, Ecclesias praedictas devote visitaverint, & orationem Dominicam, ac salutationem Angelicam ibi recitaverint, quoties id fecerint, toties plenariam omnium peccatorum suorum remissionem misericorditer in Domino concedimus, & elargimur in forma Ecclesiae consueta.

§.6. Et insuper pro Conventu, ejusque Ecclesia de novo fundandis & construendis, aream, situmque convenientem arbitrio dilectorum filiorum nobilis viri Gabrili Serbelloni, dicti Burgi & militum nostrorum praetorianorum Praefecti, nostri secundum carnem fratris consobrii, & Horatii Nari, ac Hieronymi de Pichis Nobilis Romanodernorum, & pro tempore existentium ipsius Urbis Magistrorum viarum, assignari volumus atque mandamus. Quibus etiam Priori, & Fratribus pro satisfactione damnorum demolitionis Ecclesiae bis mille scuta solvi & numerari jussimus. Antiquum autem Conventus & Ecclesiae praefatorum situm, cum primum dicta Ecclesia diruta fuerit, ex nunc prout ex tunc profanamus, & pro area, ac propugnaculis dictae arcis ad profanos usus reducimus & convertimus.

§.7. Vias autem, ac domos, palatia, ceteraque aedificia solita dictae Civitatis Piae in planitie aequali, quoad primum solare, ac altitudinem stillicidii grandiarum recti vulgariter nuncupati, frigidis, aestusque defendendi gratia, eodem pariter arbitrio construere, & fabricari, ac ad publicam dictorum incolarum, & habitantium utilitatem, & refrigerium ex Palatio Apostolico destinatis, vel aliis commodioribus aquis Fontem in medio dictae Civitatis excitari, Ludumque literarum, seu Scholam publicam pro pueris, & adolescentibus gratis edocendis similiter institui, & aperiri, Magistroque, & Praeceptorum, qui literis, & bonis moribus eos instruat, de honesto salario ex proventibus Gabellae Studii Almae Urbis assumendo, provideri statuimus, & ordinamus.

§.8. Et ut promptius, & alacrius ad edificandum omnes cujusvis gradus, & conditionis alliciantur, & invitentur; quibuscumque personis Ecclesiasticis, etiam quacumque dignitate fungentibus, ut pro ea quantitate, quae ibi aedificaverint, de rebus & bonis suis quibuscumque in Urbe, & alibi ubicumque locorum consistentibus, etiam quae sub nomine spoliatorum Camerae Apostolicae debitorum comprehenduntur, ultra aedificia praefata testari, & alias disponere. Necnon ipsi in infirmitate constituti, ac etiam laici, ut praefertur, aedificantibus, etiam in Alma Urbe, & Romana Curia praesentibus, dummodo per viginti dies supervixerint, quaecumque venalia dictae Curiae officia, etiam per procuratorem pro concurrenti facturam a se fabricarum hujusmodi resignare, ac cedere, & resignationes hujusmodi omnino admitti debere, & ad-

missas ceteri per simplicem consensum desuper praefandum, ac suum plenarium effectum fortiri. Regularibus vero, ut domos per ipsos in dicta Civitate constructas personis etiam incapacibus, etiam juxta privilegia montis Fidei de Urbe, & quae dilectis filiis illius Portionariis montis nuncupatis concessa sunt, similiter concessa sint, & esse intelligantur, etiam inter vivos, & causa mortis donare, & relinquere, ac alias de illis disponere.

§.9. Ecclesiis vero, & locis piis quibuscumque, quae penes quacumque idoneam personam, aut aedem sacram, & in quocumque loco pecunias ad effectum illas in emptionem aliorum bonorum stabiliam, in evidentem utilitatem convertendi depositas tenent, vel in futurum tenebunt, illas in domorum in dicta Civitate Piae aedificationem exponere, quae sic expositae in evidentem utilitatem ipsarum Ecclesiarum, & locorum piorum, cessasse, & cedere censeantur.

§.10. Ac laicis, etiam conjugatis, & Clericis in ipsa Civitate Pia aedificantibus, quod pensiones super beneficiorum Ecclesiasticorum fructibus, redditibus, & proventibus sibi assignatas, ad ratam decem scutorum pro quolibet centenario pereos in fabricando pro tempore expenso recipere, retinere, & percipere, ac alias in qualvis personam, etiam in mortis articulo, & prout eorumdem Sanctorum Petri, & Pauli ac Pii nuncupati milites, juxta privilegia per Nos, & Praedecessores nostros sibi concessa, formamque eis traditam, etiam absque consensu dictae beneficiarii obtinentium desuper habendo, pariformiter transferre. Ita quod privilegia eadem sic aedificantibus laicis, etiam Clericis, etiam Praelatis, & Religiosis concessa, ei communicata censeantur.

§.11. Impudicae vero, quas Curiales vulgus appellat, & aliae inhoneste mulieres, quae in dicta Civitate Pia ad minus pro scutis quingentis aedificaverint, tam de suis aedificiis hujusmodi, quam aliis earum bonis quomodocumque, etiam ex turpi quantum acquisitis, & acquirendis, similiter testari, & disponere libere, & licite valeant, nec tales mulieres testatae, vel ab intestato decedentes, aliquam partem Monasterio Convertitarum de Urbe juxta dispositionem Leonis X., ac recol. mem. Clem. VII., & Pauli III. Romanorum Pontificum etiam Praedecessorum nostrorum, & eorum privilegia debitam relinquere teneantur, sed dicta eorum bona libere, & integraliter, tam ex testamento, quam ab intestato, ad earum haeredes pervenire debeant.

§.12. Quodque domus, & aedificia quaecumque per quosvis in dicta Civitate Pia pro tempore constructa, ex quocumque crimine, & delicto, praeterquam haereticis, & laesa majestatis confiscari non possint, ad instar privilegiorum Montis Fidei, sed eorum dominis, & Successoribus suis, perinde ac si delicta non commisissent, perpetuo firma, & illaesa remanere debeant, eisdem au-

Locorumque piorum.

Laicorum etiam & Clericorum.

Impudicarum mulierum ibi aedificantium, privilegium contra Conf. Leonis X. & Clem. VII., & Pauli III.

Aedificia ibidem constructa confiscari nequeant, juxta privilegia Montis Fidei.

Domini Fundorum ibidem existentium... debent edificare, aut edificare volentibus locare, ut hic.

toritate, & tenore, perpetuo concedimus & indulgemus &c.

§.13. Ceterum ne in ipsa Civitate Pia edificare volentes a fundorum dominis ullo modo retrahantur, etiam perpetuo statuimus, & ordinamus, quod intra annum a data presentium computandum, in quovis Civitatis Pia loco edificare volentibus, domini fundi, si ipsi edificare noluerint, seu se edificare velle dicentes, nisi infra trimestre edificare coeperint, fundum hujusmodi pro annuo censu perpetuo ad rationem unius julii pro qualibet canna, dare, & locare teneantur, & ad id compelli possint, & debeant. Ipsique conductores, sive censuarii a solutione primi semestris, omnino liberi, & exempti sint, & esse intelligantur. Quodque tam fundorum domini, quam conductores, & censuarii infra sex menses, a data presentium a die locationis respective computandos, fabricas hujusmodi omnino inchoare, & in fundo centum cannarum, conductores mille, fundi vero domini quingentorum scutorum summas in fabricam exponere, & ita proportionabiliter edificare volentes, tam domini soli, quam conductores, pro situs quantitate, & ad ratam hujusmodi fabricare teneantur.

Conductores autem eorumdem fundorum aucta decima parte eos effrancare possunt.

§.14. Conductores autem prefati, eorumque heredes & successores, quando cumque sibi placuerit, eosdem fundos, etiam ad Ecclesias, Hospitalia, vel alia quaecumque loca pia quomodolibet pertinentes, juxta facultates san. me. Sixti IV., & Alexandri VI., & Leonis X., etiam Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum, aucta decima parte census, francare, & se ab hujusmodi censu liberare, ac totaliter eximere valeant.

Aliud privilegium edificantium.

§.15. Præterea qui in Civitate Pia edificaverint, in venditionibus viridariorum, vinearum, & terrenorum in partibus Transiberim existentium, quoquo modo pro tempore faciendis, aliis qui in dicta Civitate Pia non edificaverint, etiam si vicini rerum, bonorum venalium hujusmodi existant omnino, arbitrio tamen prefato, præferri possint, & debeant, prout, & quemadmodum si jus congrui, seu protimescos ratione vicinitatis, communionis, vel alios quomodocumque haberent, in quibus etiam qui prius edificaverit, ceteris præferatur.

Civitas Pia gaudet omnibus privilegiis Civitatis Leonine.

§.16. Porro dictam Civitatem Piam, postquam constructa, & edificata fuerit, etiam ex nunc prout ex tunc regimini, administrationi, gubernio, & jurisdictioni ejusdem moderni, & pro tempore existentis Præfecti, ad instar ipsius Civitatis Leonine, æque principaliter, sine aliqua differentia subijcimus: eandemque omnibus, & singulis privilegiis, honoribus, favoribus, gratiis, & facultatibus, necnon statutis, & consuetudinibus, quibus dicta Civitas Leonina utitur, potitur, & gaudet, uti potiri, & gaudere similiter æque principaliter posse, dictumque Præfectum pro tempore existentem utriusque Civitatis Leonine videlicet, atque Pia Capitaneum, &

seu Præfectum principaliter denominari, & describi debere volumus.

§.17. Dilecto filio Vitellio S. Mariæ in Via-lata Diacono Card. Vitellio nuncupato, moderno, & pro tempore existenti S. R. E. Camerario, necnon ejusdem modernis, & pro tempore existentibus Præfecto, & viarum Magistris, Motu proprio, & ex certa scientia districte præcipiendo mandantes, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum, per se, vel alium, seu alios presentes literas, & in eis contenta quæcumque, ubi, & quando opus fuerit, ac quoties pro parte alicujus prædictorum fuerint requisiti, solemniter publicantes, ac conductoribus, & edificantibus, eorumque hæredibus, & successoribus, ac omnibus, & singulis aliis supra nominatis in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes, faciant, auctoritate nostra presentes literas, & omnia in eis contenta, ab omnibus, etiam sub penis eorum arbitrio imponendis, & applicandis, firmiter, & inviolabiliter observari: illasque debite executioni demandari procurent. Nos enim, illis, & eorum cuilibet, & omnia, & singula præmissa, faciendi, & exequendi, & quæ in eis dubia inciderint, declarandi, & interpretandi, ac tempus, & tempora in præmissis prorogandi, & moderandi, ceteraque in his, & circa ea necessaria, & opportuna gerendi, plenam, liberam, & omnimodam facultatem, & potestatem concedimus per presentes.

Executorum deputatio, & facultates.

§.28. Necnon omnia, & singula præmissa, valida, & efficacia existere, suoque plenarios, & integros effectus sortiri, & inviolabiliter observari, ac singulis supra dictis suffragari. Sicque in omnibus, & singulis præmissis per Camerarium præfatum, & dilectos filios dictæ Camere Præsidentes, & Clericos, ac quoscumque Judices, & Commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac ipsius S. R. E. Cardinales, sublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere, ac quidquid secus super his a quoquam quavis auctoritate, scienter vel ignoranter attentari contigerit, irritum, & inane decernimus.

Decretum irritans.

§.19. Non obstantibus præmissis, ac quibusvis Constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac Camera Urbis, & Basilicæ prædictorum, & aliarum Ecclesiarum, ac Monasteriorum, & Ordinum quorumcumque, necnon quibusvis aliis juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indulgentiis, & literis Apostolicis, illis eorum Superioribus, Magistratibus, ac etiam dilectis filiis Populo Romano, sub quibusvis tenoribus, & formis, ac quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus, & insolitis clausulis, ac irritantibus, & aliis decretis, in genere, vel in specie, etiam motu, & scientia similibus, ac

Clausula derogatoria.

Sanctio poenalis.

D. P. An. VI. 21. Augusti.

de Apostolicæ potestatis plenitudine, etiam per Nos, etiam consistorialiter, & alias quomodolibet concessis, ac etiam pluries approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, etiam pro sufficienti illorum derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus specialis, specifica, individua, & expressa, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum infererentur, presentibus pro sufficienter insertis, & expressis habentes, illis alias in suo robore permanentibus, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse pari motu derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§.20. Nulli ergo omnino hominum liceat &c.

Datum Romæ apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicæ 1565. X. Kal. Septembris, Pontificatus nostri Anno VI.

CXX.

Confirmatio, & extensio jurisdictionis S. R. E. Cardinalis Camerarii, & Magistrorum Viarum Almæ Urbis.

PIUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI

Ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Inter multiplices curas, quæ mentem nostram undequaque sollicitant, illi summa ope jampridem incumbendum Nobis esse statuimus, ut Almam Urbem nostram, perpetuam Vicarii Christi spiritualisque imperii Sedem, longe felicioribus, quam priscum illud temporale partum fuerat, auspiciis stabilitam, communemque totius Christiani Populi patriam, sicut bonis moribus, omni que virtutum genere perornatam, ita templorum, & aliarum, tam sacrarum & publicarum, quam privatarum ædium, platearum, & viarum pulchritudinem, necnon murorum, propugnaculorumque firmitate decoratam, ac etiam pomeriis suis longe, lateque insigniter ampliatam, cum Dominus huic nostræ peregrinationi modum duxerit imponendum, relinquamus, & ut hæc votis nostris respondeant, eorum curam, sollicitudinemque egregiorum Civium prudentia liberet committimus, qui sciant, velint, & valeant id muneris diligenter amplexari, & fideliter exercere.

Sixtus IV. e. dicit Bullam hic cit.

Leo etiam X.

Hic Pontifex confirmat dictas Constitutiones Sixti IV. & Leonis X.

§.1. Dudum siquidem fel. rec. Sixtus Papa IV. Prædecessor noster, cupiens ipsius Urbis &c. Omittitur relatio hujus Bullæ, quia eam habes in Tom. III. Par. III. fol. 179. Et si de cunctatum.

§.2. Et successive piæ me. Leo Papa X. etiam Prædecessor &c. Omittitur etiam hæc relatio, quoniam ipsa Bulla est in T. III. P. III. fol. 427. Inter curas.

§.3. Nos autem ejusdem Almæ Urbis ornatui, ampliationi, decori, & pulchritudini, acrisque salubritati, non minus quam ipsi Prædecessores consuluerunt,

quantum in Nobis est, consulere, & quemadmodum illam Civitatem nostram Piam ampliavimus, mœnibusque, ac propugnaculis munivimus, eam quoque ut munitam ita etiam ornatam, ac speciosam reddere cupientes: eorumdem Prædecessorum vestigiis inhærendo, similiter Motu proprio, & ex certa scientia nostra, ac de pari potestatis plenitudine, singulas Sixti, & Leonis Prædecessorum eorumdem literas prædictas cum supradictis, ac etiam aliis omnibus, & singulis in eis contentis clausulis, ac inde secuta quæcumque, auctoritate Apostolica tenore presentium perpetuo confirmamus, approbamus, & innovamus. Decernentes eandem literas, in omnibus, & singulis illarum partibus, etiam hic non expressis, etiam in quibus forsitan hætenus usu recepte non sunt, seu non esse dici possent, perpetuis futuris temporibus inviolabiliter, & ad unguem ab omnibus observari debere, ac omnes, & singulos ad illarum observationem omnino teneri, & efficaciter obligatos existere, & ceteri. Ac ad id opportunis, juris, & facti remediis, etiam per censuras, & poenas in eisdem literis appositas, & inflictas cogi posse, & etiam debere.

Præfigitur terminum ad edificandum, illis qui edificare promiserunt, & sub tali prætextu vicinarum domos sibi vendi fecerunt.

§.4. Præterea cum non sine animi nostri displicentia intellexerimus, ea quæ per præfatos Prædecessores in præarratis literis pro publico Almæ Urbis commodo, & honore ordinata fuere, contrarium sortiri effectum, quandoquidem licet juxta earum tenorem in præmissis, & forsitan certis aliis ibi expressis casibus, Camerarius, & Magistri viarum, qui pro tempore fuerunt, quamplures ad domos suas, vicinis se ibi edificare velle dicentibus, sicque id futurum, etiam cum obligatione promittentibus, vendendum coegerint, multi tamen emptores hujusmodi obligationibus per eos ad nova ædificia inchoandum, & perficiendum, seu jam constructa ampliandum, partitis, modis, & formis, ac sub penis in sententiis Camerarii, & Magistrorum viarum, juxta formam dictarum literarum promulgatis contentis non obstantibus, postquam dictas domos antiquis dominis ejectis habuerunt, nova ædificia per se promissa facere, seu jam constructa ampliare non curarunt, memoratas Prædecessorum præfatorum Constitutiones, & antiquos domorum dominos simul cludendo, & poenas præfatas damnabiliter incurrendo, indignitatibus hujusmodi, ut par est, providere volentes, eisdem auctoritate, & tenore statuimus, volumus, & ordinamus, ut qui infra sex menses a die publicationis presentium promissiones per eos a viginti annis citra factas, & in futurum faciendas, non adimpleverint, ac propterea poenas juxta formam dictarum literarum incurrant, manu Regia ad solutionem poenarum hujusmodi per Camerarium, & viarum Magistros præfatos cogantur, quarum poenarum una fabricæ, seu munitioni murorum Civitatis nostræ Piæ, & altera medietates Camerario, & viarum Magistris præfatis applicentur, & nihilominus ipsi clusores ad dictas domos pro

Declarat etiam
veditiones do-
morum &c.
semper inci-
mandas esse
vicinis:

Vicinosque
post intima-
tionem, ad-
implere debe-
re hic expref-
sa.

Vicinos quo-
que prefere-
dos esse in-
quili-
nis declarat.

pro eodemmet pretio, quo illas emerunt, primis dominis retrovendendum a Camerario, & Magistris prefatis cogi possint.

§.5. Et quum pluries haecenus sit in literis Sixti Praedecessoris hujusmodi dubitatum, an domini vendere volentes deberent, requirere vicinos super venditionibus domorum, plateolarum, sediminum, situum, vel casalenorum, ipsis vicinis contiguorum, per eosdem dominos faciendis, ad obviandum litibus, quae ex hac causa deinceps oriri possent, hac nostra perpetuo valitura sanctione statuimus, & ordinamus, ut in futurum si vicinus requisierit prius venditorem, seu vendere volentem super venditione domus, plateolae, sediminis, situs, vel casaleni, siue non requisierit, semper ad hoc ut venditio aliis quam vicinis facta, vel facienda, valida sit, suumque fortiatu effectum, venditor siue emptor domus hujusmodi vicinum ipso personaliter reperto, si haberi poterit, per unum, si autem facta diligentia personaliter reperiri commode non poterit, per duos ex Mandatariis, vel nostris Curforibus domi dimissa copia, in absente vero per edictum publicum requirere, vel requiri facere debeat, & teneatur, an ipse vicinus velit domum venditam, seu venalem hujusmodi pro pretio per dictum emptorem, seu emere volentem, non vicinum, vere, & non sicut oblato, soluto, aut promisso, & cum eisdemmet pactis, & conventionibus.

§.6. Qua quidem requisitione, seu intimatione, per venditorem, seu emptorem sic facta, si vicinus, aut vicini, si plures fuerint, intra quindecim dies non acceptaverint, & summam cum emptore, seu emere volente non vicino conventam non promiserint, & de fabricando ad certam summam arbitrio Magistrorum viarum, sub certa poena eisdem Magistris benevisa, se non obligaverint, & deinde intra alios quindecim dies dictam summam realiter, & cum effectu, si vere, & realiter in primo instrumento, vel contractu, aut obligatione, vel conventionem contenta non adimpleverint, tunc venditio aliis quam vicinis facta, vel facienda hujusmodi, firma, & valida remaneat. Sin vero praefata intimatio, modo quo supra, facta non fuerit, tunc venditio juxta praefatarum Sixti Praedecessoris litterarum formam, facta pro vicino intelligatur. Et si praedicta intimatio facta non fuerit, volumus, quod ad rescissionem primi instrumenti hujusmodi venditionis, unusquisque vicinorum praedictorum, semper, & quaecumque admittatur, nec illi via sit praclusa, nisi post annum a die scientiae venditionis, quam scientiam declaramus sufficere tantum in generali, nempe scire rem fuisse venditam, etiam quod pretium, & aliae qualitates fuerint ignoratae.

§.7. Et concurrentibus in cuiusvis, seu quorumvis domorum, plateolarum, sediminum, situum, & casalenorum emptione, inquilino, & vicino, ipse vicinus eidem inquilino, ac alias, servata praesertim litterarum forma, omnino semper praefertatur, & praefertari debeat.

§.8. Erad obviandum simulationibus, & fictionibus, quae plerumque in similibus instrumentis venditionum etiam forsitan ad eludendum hujusmodi nostras, & nostrorum Praedecessorum ordinationes, inter venditores, & emptores, praecipue exprimitendo majus pretium in instrumento, quam vere, & realiter sit solutum, vel conventum, intercedere consueverunt, volumus, quod venditiones, in quibus hujusmodi simulationes, praesertim circa pretii quantitatem intervenerint, omnino nulle sint; & nihilominus, tam pretium per emptorem solutum, vel promissum, quam res sic vendita, ad Nos, & Sedem Apostolicam eo ipso devolvatur, pro una Fabrica Civitatis nostrae Pia, seu illius murorum, & pro altera medietatibus Camerario, & Magistris prefatis irremissibiliter applicanda, prout ex nunc applicamus.

§.9. Et insuper pro majori officii dilectorum filiorum Horatii Nari, & Hieronymi Pichi, modernorum, & successorum suorum pro tempore existentium Magistrorum viarum dictae Urbis dignitate simul, & auctoritate, ac ad obviandum cavillationibus, quae in dies super eorum officio, & privilegiis, ac facultatibus suis subinde emergere possent, omnia & singula, ac quaecumque privilegia, facultates, gratias, praerogativas, & indulta Magistris Viarum Urbis, eorumque officio hujusmodi per praefatos, & quosvis alios Romanos Pontifices Praedecessores nostros, ac etiam per Nos & dictam Sedem haecenus quomodolibet, & specialiter per unam Motus proprii schedulam a pia mem. Paulo Papa III. similiter Praedecessore nostro editam, incipientem (Inter alias innumerabiles, & graves) concessa, in primis & ante omnia eisdem auctoritate & tenore approbantes, similiter perpetuo statuimus, ordinamus, decernimus, & declaramus, quod quolibet pars & clausula, siue constructio, tam supradictorum per Sixtum & Leonem, ac Paulum, ac quorumvis aliorum per quoscumque alios Romanos Pontifices Praedecessores, & etiam respective Successores nostros, ac Nos & Sedem eandem editarum, & quaecumque edendarum litterarum, & etiam pari motu signatorum rescriptorum, officium, & facultates Magistrorum viarum Urbis hujusmodi quomodolibet concernentium, respicientium, sicuti sensus erit, vel videbitur esse dubius, semper in dictae Urbis favorem, & ornatum intelligatur, accipiatur, & interpretetur, ac intelligi, accipi, & interpretari, & ita a Camerario & Magistris prefatis, in causis coram eis vertentibus, iudicari & definiti debeat, jusque ipsum in literis & rescriptis praefatis, si opus sit, favore non autem odiosum sit & esse censetur, & etiam ad effectum praefatum casus dicatur comprehensus, potius quam extensus, quaecumque interpretacione, sensu, intelligentia, opinione, aut alia re in contrarium quomodolibet faciente non obstante.

§.10. Praeterea ne fabricare, suaque adifi-

1565.
Similatasque
venditiones
annullat, &
contrahentibus
penas im-
ponit.

Confirmat etiam
qualemque
que Pontifici
Cassationes,
editas circa
officium & fa-
cultates Magi-
strorum viarum.
Et dubia, in orna-
tum Urbis in-
terpretari de-
cernit.

1565.
aedificia ad Urbis ornatum ampliare volentes propter loci defectum, cum interdum domos vicinas locari solitas, quas eis vigore litterarum praedictarum emere liceat, non habeant, sed domus ipse vicinae a propriis illarum dominis sint habitatae, a suo proposito abstrahantur, & non possint propter situs carentiam, fabricas, & palatia, siue domos, ut ajunt, requadrare, ideo statutum dicti Sixti Praedecessoris super domorum locari solitarum, dominis ad illarum venditionem vicino seu vicinis fabricae, domumque, seu domo suas ampliare volentibus faciendam compellendis, ut praefertur, editam, ad quascumque domos, hortos, terrena, etiam per proprios eorum dominos inhabitari solita, casu quo videlicet vicinus palatium, aut aliquam magni momenti fabricam, domum, hortum, seu terrenum vicini a duobus lateribus ad minus circumdantem, & domus, horti, vel terreni vicini pretium, seu valorem quadruplo excedentem inchoaverit, seu inchoatum perficere voluerit, etiam si tales domus, horti, & terrena quorumvis Monasteriorum, Ecclesiarum, vel Hospitalium, vel aliorum piorum locorum, extra tamen septa Monasteriorum, Ecclesiarum, aut piorum locorum hujusmodi, distansque Monasteriis & aliis locis piis minime contiguae existant, ita quod statutum Sixti hujusmodi non solum in locari, sed etiam casu praedicto in per proprios eorum dominos habitari solitis domibus, hortis, & terrenis locum omnino habeat, & ad unguem observari debeat. Ac domini domorum, hortorum, & terrenorum ipsorum, etiam per eos habitatorum, ad illorum venditionem, vicino seu vicinis hujusmodi fabricam construere, seu perficere volenti, seu volentibus, & etiam in domo fabricanda, seu amplianda, non habitantibus, nec habitare solitis, per Camerarium, & Magistris viarum praefatos pro pretio aestimando, & plus decima illius parte, & alias juxta litterarum Sixti & Leonis hujusmodi formam, & tenorem faciendam arbitrio dictorum Camerarii, & Magistrorum, per eos etiam manu regia, cogi & compelli possint.

Idemque fer-
vari mandat
in casalenis.

§.11. Et insuper Sixti Praedecessoris statutum casalena per plures pro indiviso possessa, & in maximum Urbis detrimentum plerumque diruta, vel discooperta, ita quod ipsi omnes consortes eorumdem casalenorum possessores ad dicta casalena restaurandum, & cooperiendum, ac inibi Magistrorum praefatorum arbitrio fabricandum, vel si & prout eisdem Magistris melius videbitur, uno vel pluribus ipsorum consortium fabricare volenti, seu volentibus, reliqui consortes fabricare nolentes vel differentes, ad suas portiones consorti, vel consortibus fabricare volenti, seu volentibus, pro pretio per peritos aestimando vendendum, & consortes seu consortes fabricare volens, seu volentes, ad portiones praedictas emendum, aut si nullus ipsorum fabricare voluerit, ipsi omnes ad dicta casalena, vicino, seu vicinis domorum contiguarum pro pretio, ut praefertur, aestimando vendendum, ac idem vicini

Bull. Rom. Tom. IV. Par. II.

nus, seu vicini ad illa emendum per Camerarium, & Magistris praefatos eorum arbitrio, etiam manu regia sub poenis sibi benevisis, respective compelli possint: & nihilominus contravenientes caducitatis, & alias in praesentibus appositae poenas incurrant, perpetuo extendimus & ampliamus.

§.12. Et cum multa viae in eadem Urbe jam pridem de novo inchoata imperfecta remaneant, ac in plurimis earumdem viarum locis, non solum illae domus, sed ne parietes quidem, seu muri constructi reperiantur, & variis in locis domus ad invicem divisae, distantes, separate & truncatae remaneant, in eisdem Urbis non modicam deformitatem, & locorum eorumdem deturpationem, & (quod pejus est) in dictis locis sic desertis, sordes, & immunditiae passim proiciantur; Nos hujusmodi incommodis obviare cupientes, volumus & ordinamus, ut in omnibus & singulis hujusmodi locis unusquisque dominus, siue directus siue utilis, in domo a se possessa, vel casaleno sic truncata, vel truncato, aut in situ, vel solo, aut alio loco suo proprio, saltem muro, seu pariete claudere, illamque, illud, vel illum infra sex menses a die publicationis praesentium pro tempore faciendae: in domibus vero de novo incidendis, pro viis, seu plateis construendis infra sex menses a die integrae satisfactionis, a Magistris, vel aliis ipsis dominis domorum factae computandos, muris, seu parietibus, saltem usque ad primum solare, includere debeat, & teneatur sub poena ad arbitrium eorumdem Magistrorum viarum imponenda per quemlibet contravenientem, eo ipso tunc, quoties contravenierit, incurrenda: Et si loca ipsa sint censuaria, siue emphyteutica, & Ecclesiis, Monasteriis, seu aliis locis, vel personis quibusvis respondentia, ipsa dictis sex mensibus elapsis, ad suos directos dominos cum eodem onere fabricandi, seu muro claudendi, dummodo si persona ecclesiastica sint, eorum liberationem, siue afrancationem juxta formam praed. litterarum faciendam non impediunt, devoluta sint & esse censentur: etiam si domus, situs, & casalena praedicta sint Ecclesiarum, Monasteriorum, seu piorum locorum quorumcumque. Et ita per quoscumque iudices iudicari debere mandamus. Possint tamen dicti viarum Magistri eundem terminum sex mensium pro qualitate locorum, & personarum, ubi eis videbitur, prorogare.

Domos quoque tam dirutas, quam diruendas pro construendis viis, & plateis, reaptari debere decernit.

§.13. Et nihilominus ex nunc quibusvis locorum praefatorum inquilinis, seu affluariis, ne facta prius ipsis simplici dictorum Magistrorum inhibitione, & locorum eorumdem pensiones vel census dominis suis sub poena iteranda solutionis persolvant, sed eas & eos, etiam invitatis dominis in expensis pro praemissis necessariis convertant, & muros ad dictam altitudinem, si facti erit, perficiant, donec, & quousque eisdem locis, ut praefertur, fabricatum fuerit, inhibemus pariter & interdicimus; quodque deinceps domini conductoribus ipsis illas bonas facere teneantur; & in even-

Et inquilinos pensiones, & census dominis, illorum domorum solventes in hujusmodi reparatione expone: posse, & debere declaratur.

I i tum

Dominoque
dominorum pro
construendis
viciis viciniam
vicinos etiam
habitantes ad
eis ibi ven-
dendas cogere
posse decre-
vit, si domus
in eadem in-
commoda effe-
ctae sint, & a do-
minis inha-
bitatae.

Et dominos si
tuum vacuo-
rum fabricare
in eis debere,
alioquin Ma-
gistros viaru
eos alios loca-
re vel vende-
re posse, ut
ibi fabricetur
mandat.

Viculisque
inter domos
existeret, ap-
propriari, &
occurri posse
debet, ab
eis qui ibi pri-
mo fabricave-
runt.

tum contraventionis, ac soluta per ipsos in-
quilinos, seu conductores pensione, & di-
cto pariete ad minus usque ad primum sola-
re non perfecto, eisdem inquilinos, seu
conductores de suo proprio ad dictam con-
structionem teneri, & obligatos esse volu-
mus, & etiam declaramus.

§.14. Et in domibus ita incisis, sive de novo
incidendis earum domini per Nos ita sint
gravati ad fabricandum, vel muro clauden-
dum, ut praefertur, ad minus usque ad pri-
mum solare, & multoties ipsi domini inha-
bitantes ex hac causa maximam recipiant in-
commoditatem, cum ex ipsa incisione do-
mus ipsorum remaneant incommoda, idcirco
in casu & casibus praefatis, ubi domus
per dominos inhabitatae pro viis, seu pla-
teis construendis incise fuerint, & sic in-
commoda effectae & refarcite, ibidemque
intra sex menses, vel postea fabricatum fue-
rit, domos contiguas etiam per dominos
inhabitatas, qui non fabricaverint, praefatis
dominis, qui fabricaverint sic domos incisas,
dominos praefatos vicinos, etiam habitan-
tes, ad vendendum pro pretio per duos pe-
ritos, & in eventum discordiae, per Magi-
stros praefatos aestimando, & plus decima
illius parte, ut praefertur, per Camerarium
& Magistros praefatos eorum arbitrio, etiam
a tribus lateribus domos vicinorum non cir-
cumdantes, nec duplum, nec triplum in
valore excedentes, manu regia compelli
posse volumus, & etiam mandamus.

§.15. Cumque tam in de Populo, & de
Portugallo, ac Sanctissime Trinitatis, &
Pia nuncupatis, quam aliis dictae Urbis viis,
quamplurimi situs, seu praedia reperiantur
muris, domibusque omnino vacui, quo sit
ut viae ipsae lateribus sterni, seu pavimentari,
& ad ornatum reduci nequeant, pariter sub
poenis praefatis, volumus, statuimus, &
ordinamus, quod situm praedictorum do-
mini infra eisdem sex menses in dictis siti-
bus, vel muro, ut praefertur, vel aedifi-
cia construere, seu construere facere debeant,
& teneantur. Ita quod lapsa sex mensium,
termino praefati Magistri viarum situs praefatos,
in quibus, ut praefertur, fabricatum
non fuerit, quibuscumque personis ac pro
pretio reperibili, locare, & concedere, seu,
si Camerario & Magistris ipsis melius vide-
bitur, situs ipsos quibuscumque personis pro
pretio huiusmodi in manibus eorum deposti-
tiorum ad effectum illud postmodum do-
minis dictorum situum consignandi, facta
tamen per dominos praefatos ratificatione
venditionis praefatae per Magistros factae, &
datis idoneis cautionibus in forma, juxta
formam Statutorum Urbis deponendo ven-
dere, & alienare libere, & licite, ac va-
lide etiam possint ad effectum praedictum.

§.16. Et quoniam in Alma Urbe quam-
plurimi adsunt viculi latitudinis duorum,
vel trium palmorum, aut circa, in quibus
variae fordes, & immunditia continuo inhi-
cuntur, & muri circum circa existentes pu-
trefactione corruptis foetorem, cum pesti-
feri, & mali aeris generatione inducunt,
adeo ut tempore procedente dicti muri cor-

ruant, & collabantur, & collapsi eiiciantur,
ut deinceps unicus murus pro utroque
latere domorum contiguarum inserviat,
sub eisdem poenis, quod de cetero nemo
cuiuscumque dignitatis, status, gradus,
ordinis, vel conditionis existens, in, vel
super muris huiusmodi trabes, aut tigna,
seu quid aliud apponere, caminos, vel quid-
piam aliud construere, vel murum dicti vi-
culi elevare, seu aliquid ibi aedificium sul-
cire, aut alias illi uti, vel inuti queat, nec
debeat. Muratoribus vero quibuscumque,
ne de cetero sub exilii a toto Statu Ecclesia-
stico, & bonorum suorum confiscationis
poena, in dictis muris pro illarum repara-
tione, aut de novo extruptione, manum,
& operam apponere, vel quicquam operis
ibidem facere, seu fabricare audeant, vel
praesumant. Et ulterius ad tollendos dictos
muros, & viculos, volumus quod ille ex
vicinis, qui primus voluerit fabricare, pos-
sit (habita tamen a praefatis Magistris licen-
tia, etiam absque alicujus pretii solutione
cuiquam facienda) eosdem viculos sibi affu-
mere, appropriare, & vindicare, & super
muro sui vicini tigna, lapides, coemta,
& trabes, aliaque ad fabricam suam neces-
saria apponere, suamque fabricam desuper
adaptare, & ut dicitur, appodiare, & alias
eodem muro communiter cum vicino per
eundem fabricare volentem medietate di-
cti muri ad aestimationem duorum perito-
rum per partes ipsas eligendorum, & in
eventum discordiae per Magistros viarum
taxandi.

§.17. Et quia quamplurima domus ejus-
dem Urbis quasdam parvas habent Cloacas,
Clavichettas vulgariter nuncupatas, in viis
publicis respondentes, & ab ipsis domibus,
aquam, & immunditias, in vias, & loca
publica evomentes, quibuscumque perso-
nis, ut infra eisdem sex menses sub dictae
caducitatis, & aliis poenis praefatis, tam
cloacas, quam etiam viculos praedictos,
neon quascumque latrinas, seu cantaras,
& siccatoria, vulgo sciacquatoria nuncupa-
ta, & piscinas in vias publicas, & vicos, seu
viculos, aut plateas exeuntes, & respon-
dentes obstruere; & si velint cantaras, in
eorum cortibus, seu cortilibus, & cancis,
non autem, in, vel super viis publicis, seu
plateis, fabricare debeant: ita quod in-
quilini domorum, & locorum huiusmodi praemi-
ssa ex pecuniis eorum pensionis, etiam
invitis dominis, & contra eorum volonta-
tem facere possint, & non facientes ad po-
enam arbitrio praefatorum Magistrorum viarum
imponendam teneantur. Et nihilomi-
nus omnes pensiones decursas, & praefatis
dominis interim contra inhibitionem eis fa-
ciendam solutas consignare teneantur de-
positario dictorum Magistrorum viarum, ad
effectum cloacas, aliaque praemissa clauden-
di, & cantaras, ut praefertur, faciendi, in-
hibemus, praecipimus, atque mandamus.

§.18. Et cum in viarum, quae pro tem-
pore sunt, constructione, ordinatione, &
ampliatione, ac in domorum, casalenorum,
& situum, sive partium eorum applicatione
seu

Et Cloa-
cas, sciacqua-
toria &c. in
vias aquam,
evomentes ob-
strui debere.

Fidei commif-
sa quoque de-
clarat non
impedire pra-
missorum exe-
cutionem

Canneta etiam
tollit, & ad
culturam re-
duci mandat.

Prata etiam
sita prope vias
Angelicam, ad
canneta, vel
hortos reduci
prohibet.

Hortosque ibi
factos praeter-
quam carcio-
folorum, ad
pratorum, &
vinearum u-
sum reduci
mandat.

seu venditione, in omnibus casibus supradic-
tis, & aliis quomodolibet ex causis praefa-
tis occurrentibus, interdum sit necesse do-
morum, seu locorum ad usum viarum hu-
iusmodi incisorum, seu divisorum partes
remanentes adjudicare, & multoties pro-
pter fideicommissa apposta dubitatur, ne li-
tes, & controversiae oriantur, ad tollendum
igitur litium materiam, huiusmodi fidei-
commissa ad effectum praemissorum (ita
tamen, quod ea, quae fideicommissis subje-
cta erunt, sic adjudicentur, quod pretia il-
lorum in tot bonis stabilibus reinvestiantur,
quae bona remaneant eidem fideicommissis
subiecta eodem modo, prout dicta bona sic
adjudicata antea subiecta erant) penitus, &
omnino tollimus, cassamus, & amovemus,
illisque ad hunc effectum sufficienter, & ex-
presse harum serie derogamus.

§.19. Et cum Urbis ipsa aedificiis, & vi-
ridariis ornata, & splendida esse debeat,
intus vero, & extra, ac prope illa adsint
quamplurima canneta deformitatem Urbis
generantia, aerisque serenitatem, & salu-
britatem, ac clarum fluminis conspectum
impedientia, & etiam male agendi oppor-
tunitatem, locumque subministrantia, quod
quicumque, tam extra per centum, &
quinquaginta cannam distantiam prope,
quam intra moenia eiusdem Urbis, necnon
etiam in Angelica, & versus flumen in
Pontis Milvii viis nuncupatis, ac per vigin-
ti cannam distantiam juxta quascumque
alias vias publicas canneta habent, illa, ac
omnia canneta intus Urbem existentia, praeter
ea, quae sunt extra vias publicas in locis
absconditis, seu remotis infra praefatos sex
menses sub poenis praedictis funditus extir-
pare, evellere, atque tollere, ac ad terre-
num, & culturam vinearum, seu viridario-
rum reducere debeant.

§.20. Necnon cum Angelicam, ac Cas-
telli nuncupatas vias, per vineas & prata,
ad maximum Civitatis nostrae Pia per Nos
noviter constructae ornatum, fecerimus,
intellexerimusque, quod nonnulli prata praedi-
cta ad canneta, vineas, ac hortos facien-
da impudenter claudere cogitant. Ideo
quod nullus in posterum, etiam si proprie-
tarius existat, dicta prata ad alium usum,
praeterquam ad pascua, fenumque colli-
gendum destinare possit. Quodque omnes,
& quicumque, qui ab eo tempore, quo di-
vina favente clementia ad summi Apostola-
tus apicem assumpti fuimus, huiusmodi
prata retrinxerunt, ac ibi vineas, canne-
ta, sive hortos fecerunt, ad illa in pristinum
statum, nempe ad pratum reducendum,
per Camerarium, & viarum Magi-
stros praefatos cogi, & compelli possint, &
debeant, praecipimus, & ordinamus.

§.21. Et similiter quia horti prope Ur-
bem consistentes propter aquarum irrigatio-
nem, malum, & pestiferum solent gene-
rare aerem, & maxime in Burgo nostro S.
Petri, ac dicta Civitate nostra Pia, ad cuius
ornamentum, decorem, & aeris salubritatem
summo opere intendimus. Desiderantes
igitur, ut quemadmodum dictam Civitatem

Bull. Rom. Tom. IV. Par. II.

Piam muris, & propugnaculis cinximus, &
ab hostilibus offensionibus securam reddidi-
mus, ita quoque aeris salubritate non careat,
statuimus, quod omnes horti existen-
tes in pratis extra portam Angelicam, (ex-
ceptis dumtaxat cardorum, vulgo carciofo-
lorum hortis, in quibus aquarum irrigatio
nullo modo fit) penitus tollantur & abo-
leantur, ac ad vinearum & pratorum usum
reducantur, sub caducitatis, quoad domi-
nos, & quoad inquilinos, seu affectuarios,
sub exilii, & bonorum confiscationis, aliis-
que dictorum Magistrorum viarum arbitrio
infligendis poenis.

§.22. Et quoniam in variis Almae Urbis
locis viae publicae diversis modis sunt impedi-
tae, & inter alia a certis scalis, & basioni,
ut vulgariter dicitur, factis, quae multis in
locis vias publicas fere per unam cannam,
& ultra occupant, in maximum earundem
viarum praedictarum, & obstaculum, adeo
ut duo currus concurrentes commode per-
transire nequeant. Idcirco sub praemissis &
aliis arbitrio Camerarii, & Magistrorum
praefatorum imponendis poenis, districte
praecipiendo mandamus, ut in posterum
nemo quo minus via pro duabus rhedis, coc-
chiis vulgariter nuncupatis, concurrentibus,
lata, spatiosaque remaneat, dictas scalas
audeat ita componere, sed tantummodo
duos vel tres palmos ultra januam excederet
factas vero scalas praemissas, ad dictos duos,
vel tres palmos infra eisdem sex menses sub
similibus poenis reducere, & restringere,
unusquisque debeat. Muratores autem ibi aliter
operantes, exilii, & bonorum confis-
cationis poenas incurrere, & exolvere volu-
mus.

§.23. Praeterea cupientes, non solum
ipsam Urbem interiorem, sed etiam illius
suburbia, & circuitum, ac vineas decorari,
cum Nobis innotuerit nonnullos, pulchras,
& deliciosas vineas, ac possessiones, facere,
& ampliari volentes, a vicinis illis terre-
num, aut vineas locari tamen, seu ad me-
dietalem fructuum, vel alias dari, & con-
cedi solitas, ad id vendere volentibus im-
pediri, praefatis Camerario, & viarum
Magistris, ut quoscumque sive seculares,
sive Ecclesiasticos, etiam si Monasteria quo-
rumvis, etiam Mendicantium Ordinum,
necnon Ecclesiae, Hospitalia, aut alia pia
loca fuerint, terrena, vineas, aut cannetas,
locari tamen, aut ad medietatem fructuum
vel alias, ut supra dari solita, ab una, non
solita vero locari a tribus, seu duabus par-
tibus circumdata, extra tamen septa Mona-
steriorum eorumdem habentes, vel habentia,
ad illorum, vel in parte, etiam pro
vialium directura, & accommodatione faci-
enda, arbitrio dictorum Camerarii, &
Magistrorum, venditionem vicinis illa sic
circumdantibus, & ampliari volentibus,
pro iusto, & rationabili pretio per duos pe-
ritos per partes eligendos, & in eventum
discordiae, per praefatos Magistros, habita
dictorum electorum relatione, estimando
faciendam, etiam manu Regia, cogere
possint, & debeant, etiam si loca ipsa non

Scalas quoque
vias Urbis im-
pedientes de
cetero fieri
prohibet, & fa-
ctas tolli pra-
cipit.

Et hanc Con-
stitutionem ju-
ris coegri ad
vineas & ca-
nalia intra
duodecim mi-
liaria ab Ur-
be extendit.